

Kadernota 2013

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Proces totstandkoming kadernota	3
3. Financieel kader	11
4. Personeelsbudget	17
5. Werkwijze om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief	18
Bijlage 1 Meerjarenraming 2013-2016	19
Bijlage 2 Prognose ontwikkeling algemene reserve 2012-2015	23

1. Inleiding

Tot nu toe is gebruikelijk dat de kadernota de opmaat is voor de begroting die er op volgt. De echte politieke discussie wordt gevoerd rond de kadernota, met een belangrijke rol voor het Programma Nieuwe Lasten (PNL) en de signaallijst. De begroting is in die werkwijze hoofdzakelijk een invulling van hetgeen in de kadernota vastgelegd is.

Deze kadernota kent een ander karakter. De financiële situatie ontwikkelt zich zodanig, dat het wat ons betreft niet opportuun is op dit moment een geïsoleerd gesprek te voeren over nieuwe lasten. Een integrale afweging is nodig. Die integrale afweging kan op dit moment (nog) niet gemaakt worden. Bij het maken van de begroting kan dit beter en meer integraal dan nu het geval is. In die afweging zullen, gezien het voorliggende meerjarenperspectief, inkomensverhogende en uitgavenverlagende maatregelen een plek moeten krijgen, naast de wensen voor intensiveringen. Dat betekent dat, in lijn met de werkwijze bij een groot aantal gemeenten, het politieke zwaartepunt éénmalig verschuift van de behandeling van de kadernota naar die van de begroting.

Overigens vinden we het belangrijk de situatie in het juiste perspectief te zien. De omvang van de financiële problematiek heeft lang niet de omvang zoals die enige jaren geleden gold en die de Schatgraversoperatie tot gevolg had. Deze operatie heeft in totaal tot bijstellingen van ruim € 6 miljoen structureel geleid. Het huidige meerjarenperspectief maakt, afgezien van een aantal onzekerheden en risico's, een substantieel lagere structurele bijstelling noodzakelijk.

In de volgende paragrafen wordt een en ander verder toegelicht. Daarbij starten we, zoals dat hoort, met het beleidsmatige kader. Want voor ons blijft de inhoud voorop staan. En net zoals de inhoud in deze kadernota voorop staat, zal die inhoud ook in de operatie die we voornemens zijn uit te voeren om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen, voorop staan.

Al met al heeft deze kadernota wat meer een informatief en wat minder een kaderstellend karakter. Maar ook dat is sturing en beheersing: bijstellen wanneer de omstandigheden daar om vragen. Daar is wat ons betreft op dit moment sprake van. We hopen met deze kadernota een aanzet gegeven te hebben voor een goede behandeling door de gemeenteraad.

Namens het college van B&W,
De burgemeester van Overbetuwe,
Elisabeth Tuijnman

2. Proces totstandkoming kadernota

2.1 Inleiding

De Toekomstvisie+ geeft voor onze gemeente de koers aan: de verdere ontwikkeling als een onderscheidende, krachtige gemeente die voortbouwt op de aanwezige omgevingskwaliteiten en kwaliteiten in de samenleving. Deze ontwikkeling maken wij niet los van onze omgeving door. Integendeel: de gemeente staat midden in de samenleving. Veranderingen in de wereld om ons heen hebben dan ook tot gevolg dat we mee veranderen. Dit willen wij niet passief en afwachtend doen, maar actief en vooruitkijkend.

Vanuit de Rijksoverheid worden steeds meer taken overgeheveld naar provincies en gemeenten. Dit vanuit de gedachte dat de lagere overheden zo meer te zeggen krijgen over onderwerpen die dicht bij hun inwoners staan¹. De overheveling van taken gaat echter veelal ook gepaard met bezuinigingen. Dit betekent dat wij als gemeente innovatieve oplossingen moeten bedenken om een betere kwaliteit te leveren voor minder geld.

Maar ook de rol die de overheid speelt in de samenleving is veranderd. De overheid is niet langer de dominante factor die in alle gevallen bepaalt wat goed is voor de inwoners. Inwoners willen meer invloed hebben op hun leefomgeving en ruimte en faciliteiten krijgen voor het ontwikkelen van eigen initiatieven. We zijn als gemeente bij nieuwe ontwikkelingen soms initiator, maar even zo vaak stimulator, regisseur, kadersteller, facilitator en/of partner.

We richten ons daarbij steeds meer op het benutten van de kracht uit de samenleving, op het bevorderen van zelfredzaamheid en het denken in plichten en verantwoordelijkheden. Dit kan niet zonder het verder opbouwen van een lokaal samenhangend stelsel van maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. Maatwerk staat daarbij voorop, waarbij de uitvoering kern- of wijkgericht plaatsvindt.

Ook voor ruimtelijk-fysieke vraagstukken is deze kerngerichte aanpak verder in ontwikkeling. Zo willen we de betrokkenheid van onze inwoners bij hun directe leefomgeving vergroten en willen we het aanbod in deze leefomgeving beter laten aansluiten bij de vraag. Het aanbod aan voorzieningen in onze gemeente en de bereikbaarheid daarvan spelen de komende jaren een belangrijke rol.

We richten ons daarbij op een goede afstemming en informatievoorziening tussen alle partijen die zich bezighouden met ontwikkelingen in een dorp of wijk. Ook een goede samenwerking met onze buurgemeenten is een belangrijke voorwaarde om de gemeentelijke doelen te realiseren. Veel vraagstukken die binnen onze gemeente spelen, zijn immers niet alleen of niet primair onze verantwoordelijkheid. Ook houden deze vaak niet op bij de gemeentegrenzen. De gemeente pakt deze vraagstukken dan ook steeds vaker op samen met andere bestuurlijke en maatschappelijke partners.

¹ Hoe en onder welke voorwaarden de al in voorbereiding zijnde overheveling van een aantal taken gaat plaatsvinden, is door de val van het kabinet Rutte onduidelijker geworden. Op het moment van schrijven is hierover nog onvoldoende duidelijkheid. De verwachting is dat de aangekondigde decentralisaties, al dan niet in gewijzigde vorm en op een later moment, wel zullen plaatsvinden.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben een duidelijke invloed op de koers van onze gemeente. In deze kadernota treft u deze gevolgen per programma aan. De verbindingen binnen en tussen deze programma's zorgen ervoor dat de koers van de gemeente, zoals verwoord in de Toekomstvisie+, in samenhang verder wordt opgepakt en uitgevoerd.

2.2 Programma Samenleven

Visie van het programma

Het programma Samenleven wil een "kanteling" teweegbrengen. Een mentaliteits-verandering van denken in claims en rechten naar denken in plichten en verantwoordelijkheden. Dat houdt in dat wij meer verantwoordelijkheden terug gaan leggen in de samenleving. Het gaat dan om die verantwoordelijkheden die de samenleving of individuen in de samenleving zelf op zich kunnen nemen. De randvoorwaarden daarvoor zijn voor een belangrijk deel al aanwezig. Onze gemeente kent immers al een sociale structuur van hoog niveau. Door die sociale kracht beter te benutten en te versterken, kunnen wij de onafhankelijkheid en zelfredzaamheid in de samenleving stimuleren.

Zwaartepunt in 2013: drie decentralisaties

De tweede hoofddoelstelling van het programma Samenleven gaat over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn zichzelf te redden. Met de overheveling van rijkstaken als de begeleiding AWBZ en de jeugdzorg naar de gemeente, komt het zwaartepunt voor de komende tijd te liggen op deze doelstelling.

Hoe en onder welke voorwaarden de taken worden overgeheveld, is na de val van het kabinet Rutte onduidelijker geworden. Tijdens het schrijven van deze tekst is nog niet bekend welke beleidsvoornemens controversieel verklaard zullen worden. Een eventuele controversieelverklaring heeft tot gevolg dat het onderwerp pas behandeld zal worden in de Tweede en Eerste Kamer na de vorming van een nieuw kabinet. Voorlopig gaan wij er echter van uit dat de uitgangspunten van de decentralisaties overeind blijven en dat alleen de voorwaarden en wellicht de invoeringsdata zullen wijzigen.

Speerpunten voor 2013

Het speerpunt voor 2013 zal zijn: het opbouwen van een lokaal, samenhangend stelsel van maatschappelijke ondersteuning. Dit is niet alleen een uitbreiding van de huidige ondersteuningstaken van de gemeente. De overheveling van taken gaat ook gepaard met bezuinigingen. Wij zullen als gemeente innovatieve oplossingen moeten bedenken om een betere kwaliteit te leveren voor minder geld. Ondersteuning moet maatwerk zijn, gericht op zelfredzaamheid. Het liefst zien we het aantal aanspreekpunten waar een gezin/huishouden mee te maken heeft, teruggebracht naar één. En daarnaast willen we de zorg/ondersteuning dicht bij huis, dus per wijk/kern organiseren.

Dit heeft consequenties voor het Wmo-loket, het Centrum voor Jeugd en Gezin (opvoedingsondersteuning), de vrijwillige inzet en mantelzorg en de inrichting van de kernpunten.

De komende maanden zal meer duidelijk worden op welke wijze wij het stelsel van maatschappelijke ondersteuning willen gaan inrichten. Wij moeten hier op korte termijn al de eerste stap-

pen in zetten. De eerste AWBZ-kanten melden zich op 1 januari 2013 bij het Wmo-loket. De jeugdzorg wordt waarschijnlijk stapsgewijs overgeheveld en is in 2015 dan helemaal verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit is het tijdpad dat is uitgezet vóór de val van het kabinet. Uitstel van besluitvorming in de Tweede en Eerste kamer zal tot gevolg hebben dat de invoeringsdatum van de wetten wordt uitgesteld.

Ook de Wet Werken Naar Vermogen heeft nog een uitloper naar het programma Samenleven. Het gaat dan om het activeren van mensen, die (nog) niet in staat zijn betaalde arbeid te verrichten, in de richting van vrijwilligerswerk.

2.3 Programma Leren en Werken

Visie van het programma

Iedere inwoner van Overbetuwe krijgt de kans zich optimaal te ontplooien. Het waarborgen van de continuïteit in onderwijs en opleiding, vindt plaats door in te zetten op de doorlopende leerlijn.

Voor iedereen moet het mogelijk zijn naar vermogen betaald werk te krijgen. Het vinden van betaald werk kan binnen en buiten de gemeentegrenzen plaatsvinden. Daarom benutten we ook de kansen die zich op de regionale arbeidsmarkt voordoen.

Noodzakelijk hiervoor is een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en een goede lokale en regionale ketensamenwerking.

Uitgangspunt is dat iedereen, maar met name jongeren, een passende (vervolg-)opleiding kan volgen om de kansen op betaald werk te vergroten.

Zwaartepunt in 2013: drie decentralisaties

Ook voor het programma Leren en Werken zijn de drie decentralisaties leidend. Het zwaartepunt ligt in dit programma bij de Wet Werken Naar Vermogen (WWNV). Met de samenvoeging van de Wwb, de Wajong en de Wsw groeit het gemeentelijke cliëntenbestand. De groei bestaat voornamelijk uit inwoners met enige vorm van arbeidsbeperking. De bemiddeling van deze doelgroepen richting werk zal intensiever zijn, terwijl er tegelijkertijd minder geld beschikbaar is voor re-integratie.

Op 26 april 2012 zou de Tweede Kamer een besluit nemen over de WWNV. Dit is niet gebeurd, vanwege de val van het kabinet. Net als bij de overige besluiten rondom overdracht van rijksstaten naar gemeenten, is ook hier onzeker wanneer besluitvorming precies plaats zal vinden. Wij gaan er echter van uit dat de wet, in gewijzigde vorm, wel ingevoerd zal gaan worden. Wij gaan daarom verder met de voorbereidingen.

Speerpunten in 2013

Binnen het programma Leren en Werken zal, naast de directe taken die voortvloeien uit de WWNV, de nadruk liggen op voorlichting, preventie en voorwaarden scheppen. Wij willen extra inzetten op de tweede doelstelling: aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt. Een betere communicatie en voorlichting moet mismatches voorkomen. Als gemeente hebben we hierin een indirecte, stimulerende en faciliterende rol, die we vooral innovatief moeten oppakken.

In samenhang met de andere decentralisaties werken wij een samenhangend stelsel uit van maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. Omdat in 2013 nog niet alle doelgroepen ineens onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, willen wij dit jaar gebruiken om te experimenteren met nieuwe werkwijzen.

Daarnaast ligt er vanuit de nieuwe WWNV de taak bij gemeenten de werkgeversbenadering regionaal te organiseren. Lokaal willen we de nadruk leggen op een gunstig ondernemersklimaat en het stimuleren van werkgevers om leerwerkplekken aan te bieden en mensen met een arbeidsbeperking op te nemen.

De invoering van de wet Passend Onderwijs wordt zeer waarschijnlijk controversieel verklaard. Dat betekent dat de wet niet op 1 augustus 2012 wordt ingevoerd, zoals afgesproken. De onderwijsbonden hebben positief gereageerd op aspecten van de wet. Wij verwachten daarom dat de wet in aangepaste vorm en met een latere ingangsdatum wel ingevoerd zal worden. Met de invoering van het Passend Onderwijs gaan de samenwerkingsverbanden binnen het onderwijs zorgprofielen opstellen voor de verschillende scholen. Dit gaat wellicht gevolgen hebben voor de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer.

2.4 Programma Wonen

Visie

De Toekomstvisie+ beschrijft de gewenste identiteit van de gemeente. Voor het programma Wonen is relevant dat hierbij de vraag wordt gesteld hoe we in de verschillende dorpen en wijken gaan samenwerken aan een prettige leefomgeving. Vandaar dat de visie (ook wel genoemd 'strategisch doel') van het programma Wonen als volgt is geformuleerd: een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe.

Doelenboom

Strategisch doel: Een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitgewerkte subdoelen
Vergroten aansluiting leefomgeving bij behoeften van inwoners	Vergroten flexibiliteit woning en leefomgeving	Vormen van woningbouw (en kaders daarvoor) met voldoende ruimte voor flexibiliteit
		Basisniveau openbare ruimte (beheer, kwaliteit) met mogelijkheden voor meer flexibele inrichting
	Een meer toereikend en bestendig woningaanbod	Vraaggericht ontwikkelen
	Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners op woning en leefomgeving	Vormen van woningbouw gericht op invloed door (toekomstige) bewoners
		Kerngericht werken gericht op betrokkenheid van inwoners bij de leefomgeving

Een toereikend en bestendig woningaanbod is als relevante context voor de doelstellingen binnen het programma Wonen benoemd. Uit de Woonvisie volgt dat we ernaar streven dat dit aanbod zoveel mogelijk aansluit op de behoeften van inwoners. Dit duiden we met de term vraaggericht. In de Jaarrekening 2011 is al benoemd dat voor bepaalde woonmilieus en/of doelgroepen het aanbod steeds vaker niet voldoende overeenkomt met de (kwalitatieve) vraag. Ook omdat bij vaststelling van de programma's is afgesproken dat we jaarlijks bezien of programma-doelen nog valide en actueel zijn, hebben genoemde signalen over vraaggericht bouwen (met name kwalitatief) geleid tot het toevoegen van een nieuw subdoel.

Speerpunten in 2013

Flexibiliteit woning

Voor flexibiliteit van de woning is voldoende fysieke ruimte van belang. Bij nieuwbouw stelt de gemeente eisen aan de minimale oppervlakte. Wat kan de gemeente nog meer doen om flexibiliteit van woningen te vergroten? Analyses hebben hierbij geleid tot een focus op bestemmingsplannen. Nadat in 2012 de onderzoeksresultaten naar een meer flexibele bestemmingsregeling (binnen toepasselijke kwaliteitseisen) bekend zijn², is dit input voor een 2e tranche van het traject 'actualisatie bestemmingsplannen' vanaf 2013.

Kerngericht werken

Nadat in 2012 (na een evaluatie) de uitgangspunten voor kerngericht werken zijn vastgesteld én het nieuwe communicatiebeleid is vormgegeven, kunnen we doorwerken aan het (laten) ontstaan van meer betrokkenheid van inwoners bij hun directe leefomgeving. Inclusief bijbehorende afstemming en informatievoorziening van partijen die zich bezighouden met het 'beheer' van een dorp of wijk. Denk hierbij aan inwoners(collectieven), wijkplatforms of dorpsraden, corporaties, welzijnsorganisaties, wijkagent en de gemeente. Met een solide link naar het lokale (kern- of wijkgerichte) samenhangende stelsel van maatschappelijke ondersteuning³.

Vraaggericht ontwikkelen

In 2013 willen we ons lokaal en subregionaal (blijven) inzetten om met betrokken partijen het vraaggericht ontwikkelen te stimuleren en concretiseren. Om zodoende vaker te bereiken dat voor bepaalde woonmilieus en/of doelgroepen het aanbod meer overeenkomt met de (kwalitatieve) vraag. Hierbij geven we een vervolg op en een verfijning van regionale en provinciale trajecten. In dit kader werken we via de volgende twee - op elkaar afgestemde - sporen: a) methodiek/proces vraagzijde én b) methodiek/proces aanbodzijde.

- a) Om het beeld van de theoretische woningbehoefte meer praktisch toe te kunnen passen in specifieke kernen en/of projecten, gaan we waar dat meerwaarde kan bieden onderzoeken (naar woonwensen of woningmarkt) uitvoeren. Afhankelijk van ambitie en problematiek kan dit in diverse vormen, zowel qua woning als directe woonomgeving.
- b) De gemeente gaat een uitgebreid scala inzetten van instrumenten om betrokken partijen met elkaar te verbinden, ze te verleiden tot een meer verfijnde aanpak en waar nodig aan procesbegeleiding te doen. Tenslotte: flexibiliteit in/van een woning kan hierbij tevens bijdragen aan vraaggericht ontwikkelen.

²In relatie tot de nieuwe Omgevingswet.

³Gezien ons bestaande beleid en de drie decentralisaties vanaf 2013 (jeugdzorg, Wet werken naar vermogen en uitbreiding Wmo).

2.5 Programma Verkeer

Algemeen

In 2012 wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuw Gemeentelijke mobiliteitsplan. Naast het bieden van oplossingen voor huidige en toekomstige verkeersknelpunten is in dit plan een belangrijke uitdaging weggelegd voor het slaan van een brug naar andere beleidsvelden. De bereikbaarheid van de voorzieningen zal een belangrijk aandachtspunt zijn. Ook duurzaamheid zal een thema zijn. Vermindering van CO2 uitstoot door auto's en verbetering van fietsmogelijkheden maar ook innovatieve vraagstukken zoals oplaadpunten voor elektrische auto's en aardgasauto's leiden tot een verbreding van het mobiliteitsbeleid.

Aan dit mobiliteitsbeleid zal een uitvoeringsplan gekoppeld worden. Dit zal ongetwijfeld een beroep doen op de gemeentelijke middelen. Projecten hieruit zullen ingebracht worden in de P&C-cyclus voor de kadernota 2014.

Het versterken van de OV-knooppunten

Er wordt momenteel gewerkt aan een visie voor het stationsgebied Zetten-Andelst. Nog onduidelijk is in welke mate dit leidt tot gemeentelijke investeringen. Ook in het nieuwe gemeentelijke mobiliteitsplan zal aandacht worden besteed aan de OV-knooppunten.

Het verbeteren van de overstappunten

Dit subdoel wordt uitgewerkt vanuit het mobiliteitsplan.

Het verbeteren van de communicatie over de keuzemogelijkheden

Dit subdoel wordt uitgewerkt in het mobiliteitsplan en kan wellicht opgenomen worden in het communicatiebeleid.

Het verhogen van fysieke en sociale veiligheid

Dit subdoel wordt uitgewerkt vanuit het mobiliteitsplan maar heeft ook input vanuit andere beleidsvelden zoals Integrale veiligheid & handhaving, inrichting en beheer openbare ruimte.

Het optimaliseren van de digitale bereikbaarheid

Naast activiteiten vanuit gemeentelijke dienstverlening is ook de aanleg van glasvezel een thema binnen dit subdoel. De inzet van de gemeente is vooral gericht op vraagbundeling, communicatie en het maken van afspraken met marktpartijen.

Het verbeteren van een collectieve vervoersvoorziening

Dit subdoel wordt uitgewerkt vanuit het mobiliteitsplan maar heeft ook input vanuit andere beleidsvelden zoals de WMO.

2.6 Programma Landschap & Recreëren

Algemeen

De overdracht van taken vanuit het Rijk naar provincie en de daarmee gepaard gaande bezuinigingsopgave zal leiden tot een gewijzigde manier van financiering van landschappelijke projecten. Niet alleen zullen er minder financiën beschikbaar zijn, maar de trend is dat deze ook meer

ingezet worden via samenwerkingsverbanden en -projecten. Zowel tussen gemeentes onderling als tussen gemeentes en andere beherende instanties zoals particulieren, Waterschap en stichtingen. Een voorbeeld hiervan zijn de regiocontracten. Zichtbaar is dat vooral wordt geïnvesteerd in projecten die het belang van een enkele gemeente overstijgen. Vooral projecten waarbij expliciet de meerwaarde voor de regio aangetoond moest worden zijn gehonoreerd.

Ontwikkelen van een sterke, samenhangende landschappelijke structuur met een Overbetuwse identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking

Met het vaststellen en vervolgens uitvoeren van het Landschaps Ontwikkelingsplan is een grote stap gezet in het versterken van het landschap en in het beter ontsluiten hiervan. Verschillende projecten zijn uitgevoerd of zijn in voorbereiding. Naast deze actieve uitvoering dient het LOP ook als toetsingskader voor ontwikkelingen. Deze rol zal in de nabije toekomst belangrijker worden aangezien cofinanciering van landschapsprojecten door bezuinigingen steeds meer onder druk komt te staan. Het meeliften op andere projecten en gerichte inzet bij compenserende maatregelen zal daarom een belangrijk middel worden om de landschappelijke structuur te versterken. Bij het benutten van dergelijke kansen past een rol als regisseur en facilitator. Financiële middelen zijn hierin vooral van belang voor het genereren van medewerking van anderen en het ondersteunen van (samenwerking)processen. Particulieren, agrariërs, clubs en andere (semi) overheidsinstanties zijn samenwerkingspartners in beheer en onderhoud van het (over) Betuwse landschap.

Het cultuurhistorische erfgoed beter zichtbaar maken

Hiervoor geldt dat vooral ingezet moet worden op communicatie en samenwerking. Er zijn niet veel gemeentelijke projecten die actief gericht zijn op het beter zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed (zoals de Romeinse weg). Het beter 'zichtbaar' maken kan ook goed plaatsvinden door het bestaande erfgoed onder de aandacht te brengen via diverse mediakanalen. Communicatiebeleid moet hierin een grote en actieve rol spelen. Samenwerking met RBT-KAN en andere (historische) verenigingen en organisaties leidt tot een meer gebundelde inzet van (beperkte) middelen.

Educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen

In het schooljaar 2011-2012 is Natuur en Milieu Educatie Overbetuwe van start gegaan. Naast basisvorming over natuur en milieu kan ook hier het erfgoed van Overbetuwe bron zijn van educatieve lessen. De nieuwe cool-nature speelplek in Elst leent zich hier goed voor.

Meer ruimte bieden aan nieuwe economische impulsen op recreatie en toerisme

Flexibilisering van bestemmingsplannen en regelgeving kan ruimte bieden aan nieuwe marktinitiatieven. Er kan wel een spanningsveld ontstaan tussen het ruimte bieden aan nieuwe initiatieven en het bevorderen van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit.

Vergroten van het toeristisch marktaandeel van Overbetuwe

Door de recessie en teruglopende bestedingen van mensen is het waarschijnlijk dat een vergroting van het marktaandeel niet haalbaar is. Anderzijds kan een terugloop van (duurdere) buitenlandse vakanties wel een kans bieden aan stijgende inkomsten vanuit binnenlandse vakanties

en korte trips. De Stadsregio herbergt hiervoor veel kwaliteiten. In samenwerking met RBT-KAN worden deze voor het voetlicht gebracht. Inzet van Overbetuwe is onder andere een versterking van wandel- en fietsrecreatie en het uitnutten van de belangstelling voor streekproducten en goede voeding. Bestedingen die hieraan bijdragen zijn van belang. Dit betekent naast een uitgebreid, kwalitatief goed en veilig netwerk van wandel- en fietspaden ook aandacht voor OV-knooppunten, een aantrekkelijk landschap en gunstige mogelijkheden voor (kortdurend) verblijf.

2.7 Programma interne zaken

Dit programma omvat alle activiteiten, producten en middelen die op een indirecte wijze bijdragen aan de realisatie van de doelen van de andere programma's. Het gaat om ondersteunende activiteiten en werkzaamheden. Belangrijke onderdelen zijn zaken die te maken hebben met bedrijfsvoering, maar ook bestuur, samenwerking en dienstverlening.

Het doel van dit programma is driedelig:

- het verbeteren van de ondersteuning van de primaire processen
- het bevorderen van de verbindingen tussen bestuur en inwoners
- het bevorderen van de gemeentelijke dienstverlening die klantgericht, duidelijk en bij de tijd is

Speerpunten in 2013

Doorontwikkeling organisatie

Op 1 januari 2012 is de nieuwe organisatiestructuur ingevoerd. De implementatie – ook procesmatig – is in 2012 volledig afgerond. De verdere ontwikkeling van de organisatie wordt vanaf 2012 thematisch opgepakt op de volgende thema's:

- publieke dienstverlening
- samenhang in werkwijzen
- informatie
- personeels- en managementontwikkeling ("hrm")

Per thema wordt in 2012 een plan van aanpak opgesteld dat in 2013-2014 uitgevoerd wordt.

Intergemeentelijk werken

Vanaf 2010 is op praktische wijze de samenwerking tussen Overbetuwe, Arnhem, Renkum, Rheden en Lingewaard opgepakt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen samenwerking op primaire taken (o.a. belasting, sportbedrijf, leerplicht) en op ondersteunende taken (o.a. ICT, juridische zaken, inkoop). De ambitie is om vanuit een heldere visie op samenwerking deze verder uit te bouwen. Andere onderwerpen komen daarbij aan de orde wanneer zich daar ook kansen voordoen.

Ontwikkeling personeelsbudget

Sinds 2012 werken we met een integraal personeelsbudget. De systematiek hiervan is in 2011 ontwikkeld en wordt gaandeweg verder verfijnd en verbeterd. In 2013 wordt gezien of dit personeelsbudget verder kan worden uitgebouwd naar een bedrijfsvoeringsbudget.

2.8 Programma reguliere werkzaamheden

Dit programma omvat al die werkzaamheden, producten en middelen die extern gericht zijn, maar geen directe relatie hebben met de realisatie van de doelstellingen en speerpunten van het collegeprogramma. Het programma omvat daarmee een groot deel van de werkzaamheden die de gemeentelijke organisatie uitvoert.

Dit programma kent geen specifieke speerpunten voor 2012, aangezien het de 'going concern' activiteiten betreft.

3. Financieel kader

3.1 Algemeen

In dit financiële deel geven wij op hoofdlijnen informatie over diverse financiële onderwerpen, die relevant zijn als voorbereiding op de Programmabegroting 2013.

3.2 De ontwikkeling van het meerjarenperspectief in enkele stappen

In deze paragraaf zullen wij -in overeenstemming met de aanpak van vorig jaar- in enkele stappen het geactualiseerde meerjarenperspectief presenteren vanaf de vorig jaar vastgestelde Programmabegroting 2012 tot aan het bijgestelde perspectief in deze Kadernota.

Stap I Meerjarenperspectief 2013-2015 in vastgestelde Programmabegroting 2012

Het meerjarenperspectief in de programmabegroting 2012 zag er als volgt uit:

2013	2014	2015
+ 18.000	+ 151.000	- 659.000

Belangrijke uitgangspunten die we hierbij hanteerden

- algemene uitkering gebaseerd op de meicirculaire 2011
- aantal nieuwe woningen van gemiddeld 275 per jaar.

Conclusies:

- in 2013 en 2014 nog begrotingsoverschotten
- in 2015 een structureel tekort van € 659.000, waarvoor een structurele taakstellende heroverweging moet plaatsvinden

Zoals vermeld, was het bovenvermelde perspectief nog gebaseerd op o.a. de meicirculaire 2011 van de algemene uitkering. De begrotingsstukken zijn namelijk altijd gereed voordat de septembercirculaire van de algemene uitkering verschijnt. Vaste gedragslijn is dat de financiële consequenties van die circulaire niet meer worden meegenomen bij de begrotingsbehandeling. Wel is aan de raad tijdens de informatiebijeenkomst hierover op hoofdlijnen de volgende informatie gegeven:

“De ontwikkelingen op de rijksbegroting door o.a. bezuinigingen zijn negatief voor algemene

uitkering 2012 (via normeringsystematiek). Er is een nadeel in 2012 van € 450.000 t.o.v. meircirculaire/onze begroting 2012. Ontwikkelingen in latere jaren zijn echter positief. Per saldo zal het geheel op de langere termijn weer ongeveer glad lopen”.

Nadien is ook nog de decembercirculaire ontvangen. Hierin waren geen ingrijpende mutaties opgenomen.

Stap II Aangepast meerjarenperspectief o.b.v. structurele mutaties Voorjaarsnota 2012

Als tweede stap geven wij hieronder aan wat de structurele financiële consequenties zijn die voortvloeien uit de Voorjaarsnota 2012, inclusief de meerjarige wijzigingen in de algemene uitkering op basis van september- en de decembercirculaire 2011. Dit leidt tot het volgende aangepaste meerjarenperspectief (jaarschijf 2016 toegevoegd):

2013	2014	2015	2016
-862.000	-375.000	1.132.000	1.087.000

(bedragen cumulatief, dus telkens inclusief doorwerking tekort voorgaande jaarschijf)

Het relatief geringe overschot van jaarschijf 2013 van € 18.000 in het perspectief bij de begroting 2012 is -in de lijn van de toelichting vorig jaar- omgeslagen in een tekort van € 862.000, dus een nadeel t.o.v. stap I van € 880.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de structurele nadelen die voortvloeien uit de Voorjaarsnota 2012.

Kort samengevat zijn deze als volgt:

a. Nadeel algemene uitkering (463.000 sept. en dec.circulaire, 327.000 lagere aantallen woningen, inwoners, leerlingen e.d. en 100.000 niet kunnen doorsluizen korting Regionale Omgevingsdiensten)	€	890.000
b. Structurele nadeel uit de jaarrekening 2011	€	42.000
Structureel nadeel uit Voorjaarsnota 2012	€	932.000
Overige mutaties per saldo (voordeel)	€	- 52.000
Per saldo een nadeel van t.o.v. stap I	€	880.000

Zie de nadere toelichtingen in de Voorjaarsnota 2012 op bovenvermelde onderdelen.

Het saldo van de laatste jaarschijf (2016) van het meerjarenperspectief van deze stap II bedraagt € 1.087.000 negatief, hetgeen € 428.000 nadeliger is dan het eindsaldo van de laatste jaarschijf (2015) van het meerjarenperspectief van de vastgestelde begroting 2012.

Stap III Bijstelling uitgangspunten: verlaging aantal nieuwbouwwoningen

Jaarlijks onderzoeken wij voor het opstellen van de Kadernota of er aanleiding is het gehanteerde aantal te bouwen nieuwbouwwoningen per jaar bij te stellen. Op basis van dit onderzoek hebben wij geconcludeerd dat het noodzakelijk is om het aantal van 275 nieuwbouwwoningen per jaar te verlagen naar 240. Deze verlaging heeft financiële consequenties voor:

- de algemene uitkering 2013-2016 (budgettair negatief; minder inkomsten);
- de ontwikkeling van het aantal fte's van het personeelsbudget (budgettair positief; namelijk lagere jaarlijkse toename personeelslasten).

Hieronder lichten wij deze 2 onderdelen kort toe:

Ad. a

Voor de algemene uitkering heeft dit de volgende nadelige financiële consequenties:

Met ingang van jaarschijf 2013 structureel:

- lagere bijdrage voor "bommenregeling" € 2.000 per nieuwbouw-woning	€	70.000
- lagere opbouw overige maatstaven (woningen, inwoners, etc.) omgerekend per woning € 1.200 x 35 woningen =	€	42.000
Totaal structureel nadeel in jaarschijf 2013 (€ 3.200 per woning)	€	112.000
In de periode 2014-2016 vindt elk jaar een lagere opbouw van bedoelde overige maatstaven plaats (lagere cumulatie) van in totaal structureel	€	136.000
In totaal een structureel nadeel voor het meerjarenperspectief van	€	248.000

Ad. b

Voor de ontwikkeling van het personeelsbudget is o.a. de groei van het aantal inwoners bepalend. Deze groei is weer afhankelijk van de toename van het aantal woningen.

In eerste instantie (stappen I en II) is nog uitgegaan van een inwonergroei van 550 per jaar o.b.v. van 275 woningen per jaar (2 inwoners per 1 nieuwe woning). Nu het voorstel is om de raming van het aantal nieuwbouwwoningen te verlagen naar 240 woningen per jaar, wordt de raming van de jaarlijkse toename van het aantal inwoners ook verlaagd en wel naar 480 per jaar (o.b.v. de verhouding 1:2). Dit betekent dat de financiële ontwikkeling van het personeelsbudget ook wordt verlaagd t.o.v. de geraamde toename in stap II, doordat:

- een lagere toename van het aantal inwoners een lagere toename van fte's betekent;
- die lagere toename van inwoners daarnaast een effect heeft op de gehanteerde Overbetu-wenorm voor de berekening van de totale formatie, waardoor deze per saldo 5 fte's lager uitvalt.

In totaal gaat het om een voordeel voor de meerjarenraming van € 265.000.

Per saldo wordt het meerjarenperspectief in de eindsituatie 2016 dus € 17.000 (265.000-248.000) gunstiger ten opzicht van stap II en ziet dat er als volgt uit:

2013	2014	2015	2016
-971.000	-448.000	-1.222.000	-1.070.000

(negatieve saldi van de voorgaande jaarschijf werken telkens door in volgende jaarschijf)

In bijlage 1 treft u de meerjarenraming aan, waarin deze eindbedragen zijn gespecificeerd. Tevens hebben we daar de belangrijkste uitgangspunten aangegeven die we daarbij hebben gehanteerd.

Conclusies n.a.v. stap III

- het begrotingstekort 2013 bedraagt € 971.000
- het uiteindelijk op te lossen tekort van het meerjarenperspectief is wat hoger, namelijk € 1.070.000 (zie jaarschijf 2016).

Het grillige verloop van de saldi wordt voornamelijk veroorzaakt door de sterk wisselende uitkeringsfactoren van de algemene uitkering. Dit heeft te maken met het wisselende verloop van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven, waarop die uitkeringsfactoren van de algemene uitkering worden gebaseerd.

3.3 Aanvullende onzekerheden en risico's

Nu kunnen wij al met zekerheid melden dat straks de werkelijke nadelige saldi 2013-2016 in de Programmabegroting 2013 nog veel ongunstiger zullen zijn dan die van bovenvermeld perspectief van deze Kadernota. Er zijn namelijk op diverse terreinen negatieve financiële ontwikkelingen en/of onzekerheden en risico's, waarover in de loop van het jaar meer zekerheid zal komen of waarvan de gevolgen nu nog moeilijk zijn in te schatten.

Bij het hierboven gegeven meerjarenperspectief van stap III is o.a. nog geen rekening gehouden met de volgende noodzakelijke aanpassingen die nog moeten plaatsvinden op weg naar de samenstelling van de begrotingsstukken 2013 en het bijbehorende meerjarenperspectief 2014-2016:

- a. De consequenties van de aanvullende rijksbezuinigingen en btw-verhoging
Op 26 april is er in de Tweede Kamer het zogenaamde Kunduz- of Lenteakkoord gesloten over de aanvullende rijksbezuinigingen. Dit vastgestelde akkoord moet nog worden uitgewerkt in concrete voorstellen, wetten, etc. Dan kan pas de financiële paragraaf bij het akkoord worden opgesteld met o.a. de doorwerking van de financiële consequenties naar de algemene uitkering. De financiële consequenties voor de gemeenten zullen worden verwerkt in de junicirculaire van de algemene uitkering (door de bijzondere omstandigheden is een meicirculaire niet haalbaar).
De VNG heeft vooruitlopend op de junicirculaire al een zeer grove inschatting gemaakt van wat ongeveer de financiële consequenties zullen zijn van de doorwerking van de aanvullende rijksbezuinigingen naar de algemene uitkering. Men verwacht een structurele korting van € 400 miljoen in jaarschijf 2013. Daarnaast zal er in 2012 zeer waarschijnlijk een eenmalig nadeel zijn van ongeveer € 300 miljoen op de algemene uitkering.
Omgerekend naar de algemene uitkering van de gemeente Overbetuwe gaat het om de volgende kortingen (afgerond):

2012 eenmalig	€ 600.000
2013 structureel	€ 800.000

 Wij wijzen er hierbij nadrukkelijk op dat het om een zeer grove eerste indicatie gaat.

Volgens de vaste gedragslijn in deze gemeente worden dergelijke inschattingen, die nog niet zijn gebaseerd op vastgestelde circulaire, nog niet verwerkt in het financiële meerjarenperspectief van de Kadernota. In de stukken van de P&C-cyclus verwerken wij namelijk alleen harde cijfers op basis van uitgebrachte circulaire van het rijk. Wel is het goed om u alvast een indicatie te geven welke richting het zal opgaan en zullen wij in de aanloop naar de begroting bij de voor te bereiden heroverwegingsmaatregelen al rekening houden met deze richting.

De verwachte eenmalige korting 2012 kan t.z.t. worden verwerkt in de Najaarsnota 2012 o.b.v. harde informatie; de Voorjaarsnota is namelijk al in procedure.

Naast bovenvermelde structurele korting krijgen gemeenten m.i.v. 2013 te maken met extra lasten van de btw-verhoging van 19 naar 21%. Voor een deel worden die extra kosten opgevangen door de werking van het btw-compensatiefonds (de uitgaven, waarvan de btw compensabel is). De VNG heeft echter al aangegeven dat het rijk waarschijnlijk zal besluiten tot een aanvullende korting op de algemene uitkering voor de noodzakelijke aanvulling van dat compensatiefonds.

b. Grote nadelen in de Jaarrekening 2011/Voorjaarsnota 2012 met mogelijk structurele financiële consequenties

De Jaarrekening 2011 en de Voorjaarsnota 2012 laten op diverse onderdelen grote nadelen zien met een incidenteel of structureel karakter. Met een deel van de structurele consequenties is –zoals eerder toegelicht– in deze Kadernota rekening gehouden, namelijk voor zover het gaat om harde bedragen. Met structurele bedragen, die minder hard zijn en/of waarbij nog beleidswijzigingen mogelijk zijn is in het meerjarenperspectief van deze Kadernota nog geen rekening gehouden. Volgens de vaste gedragslijn willen wij namelijk eerst nader onderzoeken wat precies de oorzaken zijn en of de structurele consequenties kunnen worden verminderd of stop gezet met aanvullende maatregelen en/of beleidsaanpassingen.

Het gaat o.a. om de volgende zaken (met vermelding voorlopige nadelen in Voorjaarsnota):

- leges bouwvergunningen (€ 450.000)
- bijzondere bijstand en declaratiefonds (€ 335.000)
- leerlingenvervoer (€ 76.000)

Wij streven ernaar om de onderzoeken voor de samenstelling van de Programmabegroting 2013 af te ronden, zodat de resultaten daarvan kunnen worden verwerkt in die begroting.

Gelet op de omvang van de tekorten en aard van de taakvelden schatten wij in dat niet alle structurele effecten zullen kunnen worden teruggedrongen en dat dit dus een serieus financieel risico vormt voor de definitieve meerjarenraming in de begroting 2013.

c. Drie grote decentralisaties

Ook zijn de directe en indirecte invloeden van bovenvermeld bezuinigingspakket op de geldstromen voor de drie grote decentralisatie op dit moment onduidelijk (Jeugdzorg, AWBZ en WWNV). Ook voor die tijd was er veel onduidelijk over de financiële consequenties van die decentralisaties voor onze gemeente.

Door de VNG is eerder dit jaar aangegeven dat de uitvoering van de AWBZ en Jeugdzorg - rekening houdend met de daarvoor via het gemeentefonds te ontvangen middelen- voorlopig budgetneutraal geraamd kunnen worden in de gemeentebegroting. Gedachte daarbij is dat op macroniveau de aan het gemeentefonds over te hevelen middelen toereikend worden geacht. Overigens zal daarbij wel sprake kunnen zijn van herverdeeffecten tussen gemeenten.

De uitvoering van de WWNV wordt vanuit financieel oogpunt als een hoger risico beoordeeld.

De junicirculaire 2012 zou over bovenvermelde decentralisaties wat meer duidelijkheid moeten brengen, maar gelet op de politieke situatie zal de onzekerheid over de echte financiële consequenties van de decentralisaties waarschijnlijk nog wel langer aanhouden.

Voorlopig uitgangspunt voor deze Kadernota 2013 is een budgettair neutraal verloop van de drie decentralisaties. We zullen ons maximaal inspannen om naar mogelijkheden te zoeken de gevolgen van de decentralisaties voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving op een acceptabel niveau op te vangen.

3.4 Vastgesteld PNL en aanvullend PNL 2013-2016

Uitgangspunt voor het Programma Nieuwe Lasten (PNL) is dat de gemiddelde structurele nieuwe lasten maximaal € 500.000 per jaar mogen bedragen. In het PNL dat met de begroting 2012 vastgesteld is, waren de jaarschijven 2013 en 2014 al volledig ingevuld met per saldo afgerond € 1 miljoen structurele wensen. In jaarschijf 2015 was al € 205.000 ingevuld, jaarschijf 2016 ontbrak in het PNL bij de begroting 2012.

In onderstaande tabel is weergegeven welke financiële ruimte in het meerjarenperspectief aanwezig is voor nieuwe lasten. Verder is weergegeven wat daarvan al is ingevuld met het bestaande, vastgestelde PNL. Ook is aangegeven welke financiële gevolgen de inventarisatie van aanvullende nieuwe wensen zou hebben. Hierbij hebben wij ook direct nagegaan welke verlagingen er kunnen plaatsvinden in de posten van het reeds vastgestelde PNL. Het saldo van de inventarisatie en aanpassingen is opgenomen.

Omschrijving	2013	2014	2015	2016
Financiële ruimte voor nieuw beleid	594.000	401.000	500.000	500.000
Vastgesteld PNL	594.000	401.000	205.000	47.000
Resterende ruimte voor nieuw PNL	0	0	295.000	453.000
Saldo nieuwe wensen en aanpassingen ⁴	63.000	133.000	170.000	211.000

Uit dit overzicht blijkt dat er binnen het meerjarenperspectief geen ruimte is voor nieuwe lasten in de jaren 2013 en 2014.

3.5 Negatieve ontwikkeling algemene reserve

In de Voorjaarsnota 2012 hebben wij u de laatste ontwikkelingen weergegeven in o.a. de Paragraaf Weerstandsvermogen. Wat betreft het eenmalige weerstandsvermogen hebben wij onze zorgen uitgesproken over de sterke afname van de algemene reserve. In bijlage 2 bij deze kadernota is een prognose opgenomen over de ontwikkeling van de algemene reserve tot en met 2015. Deze prognose gaat uit van de meest recente gegevens. Zo zijn ook de gevolgen van de Voorjaarsnota 2012 meegenomen.

⁴ De inventarisatie van nieuwe wensen bevat ook voorstellen met incidentele financiële gevolgen van in totaal € 528.000 voor de periode 2013 t/m 2016.

Deze opstelling bevestigt de conclusie die we in de Voorjaarsnota al getrokken hebben: er zal heel voorzichtig omgegaan moeten worden met aanvullende beschikkingen over de algemene reserve.

4. Personeelsbudget

Met ingang van 1 januari 2012 is het personeelsbudget operationeel. In de kadernota 2012 zijn de uitgangspunten rond de werkwijze van het personeelsbudget vastgesteld. Ook is daar op basis van deze uitgangspunten de maximale toegestane omvang van de vaste formatie en een aantal gerelateerde budgetten berekend. In de programmabegroting 2012 is de invulling van de toegestane formatie vastgesteld.

Hieronder is weergegeven hoe het personeelsbudget zich op basis van de vastgestelde uitgangspunten ontwikkelt in aantallen en in financiën, op basis van de meest recente gegevens.

	1-1-2012	1-1-2013	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016
Prognose aantal inwoners ⁵	46.250	46.730	47.210	47.690	48.170
B-norm: mdw/ 1000 inw.	7,25	7,30	7,30	7,35	7,35
Aantal fte B-norm	335	341	345	351	354
O-norm: mdw./1000 inw.	6,80	6,85	6,80	6,80	6,75
Aantal fte O-norm	315	320	321	324	325
Aantal fte werkelijk ⁶	314				
Toegestane formatietoename		6	1	3	1
Totaal verschil aantal fte B-norm t.o.v. O-norm	-21	-21	-24	-27	-29
Maximale toename loonkostenbudget op basis van O-norm (- is toename)		-339.000	-177.000	-357.000	-190.000
Verhoging loongerelateerde en niet loon-gerelateerde personeelskosten (- is toename)		-39.000	-32.000	-41.000	-33.000
Efficiency taakstelling i.v.m. nieuwe gemeentehuis (- is toename)		0	136.000	144.000	94.000
Totale maximale toename personeelsbudget (- is toename)		-378.000	-73.000	-254.000	-129.000

Deze financiële effecten maken onderdeel uit van de meerjarenraming, zoals die in paragraaf 3 en in bijlage 1 is weergegeven.

In de programmabegroting 2013-2016 zullen we aangeven welk deel van de maximaal toegestane formatie-uitbreiding in 2013 (6 fte) we noodzakelijk achten.

Ook zullen we in de programmabegroting de effecten van het principeakkoord van de CAO in relatie tot het personeelsbudget weergeven.

⁵De prognose sluit aan bij hetgeen elders in deze kadernota is gesteld over bijstelling van de inwonersaantallen.

⁶De werkelijke formatie is inclusief de formatiebijstelling uit de voorjaarsnota 2012 (4,2fte).

5. Werkwijze om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief

De gebruikelijke werkwijze is dat er in de kadernota een evenwicht gevonden wordt tussen de beleidsmatige wensen, vertaald in financiële middelen enerzijds en de financiële mogelijkheden anderzijds. In deze kadernota kiezen we voor een andere insteek. Dat heeft een aantal redenen.

- Het actuele meerjarenperspectief zoals dat in paragraaf 3 geschetst is, kent voor alle jaren een negatief saldo.
- Daarnaast is aangegeven dat grote onzekerheden en risico's daar nog geen vertaling in hebben gekregen.
- Binnen het meerjarenperspectief wordt al rekening gehouden met nieuwe lasten. Voor de jaren 2013 en 2014 zijn deze middelen al volledig ingezet vanuit voorgaande jaren. Honoreren van aanvullende nieuwe lasten in 2013 en 2014 zou het meerjarenperspectief verder negatief bijstellen.

Om deze redenen vinden we het niet logisch om nu een afzonderlijke discussie te voeren over het honoreren van nieuwe lasten. We vinden dat deze discussie niet zonder de context van het totale meerjarenperspectief gevoerd kan worden.

Dat meerjarenperspectief, gecombineerd met de onzekerheden en risico's, maken het toch al noodzakelijk om zaken te heroverwegen. Dat alles bij elkaar heeft tot gevolg dat we in deze kadernota een voorstel doen voor het opzetten van een operatie die tot doel heeft maatregelen uit te werken die een gezonde financiële positie van de gemeente op korte en middellange termijn waarborgen.

De eerste opdracht voor deze ambtelijke werkgroep zal zijn om een zogenaamde stresstest uit te laten voeren. Dit heeft tot doel om, aanvullend op de reguliere instrumenten zoals de paragraaf weerstandsvermogen, de financiële weerbaarheid van de gemeente in beeld te brengen. De tweede opdracht is mogelijkheden in beeld te brengen die bij kunnen dragen aan een sluitend financieel meerjarenperspectief. Daarbij sluiten we op voorhand geen onderwerpen of beleidsterreinen uit. Er zal zowel naar lastenverlagende als inkomensverhogende mogelijkheden worden gekeken.

De (eerste) uitkomsten daarvan zullen we opnemen in de programmabegroting 2013. De periode tussen de behandeling van deze kadernota en het opstellen van de programmabegroting is vrij kort. Tegelijk is de omvang van de problematiek dermate groot, dat snelheid geboden is. In de programmabegroting zullen ook de voorstellen voor nieuwe lasten (het aanvullende PNL) en

de signaallijst een plaats krijgen.

Bijlage 1 Meerjarenraming 2013-2016 (stap III) Kadernota

Deze meerjarenraming geeft een indicatie van de verwachte begrotingssaldi in 2013 t/m 2016 op basis van de onder A en B vermelde uitgangspunten.

A. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 beschikbaar.

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners). In deze gemeente is al vele jaren een beperkte afwijking van deze nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is het totaalbedrag van de maximaal toegestane afwijking van de nullijn door de raad vastgesteld op € 275.000. Eerder was dit € 550.000; in het kader van de bezuinigingen 2005 is dit bedrag gehalveerd. Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaarschijf.

De volgende onderdelen zijn van de nullijn uitgezonderd, verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste te komen van de € 138.000:

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto uitkeringslasten Soza;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

B. Aantallen woningen en inwoners.

Tot en met de begroting 2012 werd uitgegaan van gemiddeld 275 nieuwe woningen per jaar.

Naar aanleiding van nader onderzoek is dat aantal met ingang van 2013 verlaagd naar 240 (zie ook 3.2, stap III)

Evenals in voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen woningen en inwoners het verhoudingscijfer 1 : 2 toegepast. Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld met 2 toe. Dit is per jaar $2 \times 240 = 480$.

Meerjarenraming 2013 t/m 2016

Bedragen in €

	2013	2014	2015	2016
I..Nadelen (-)				
1 Afval/riolering: 100% kostendekkend	0	0	0	0
2 Financiële ruimte voor overige afwijkingen nullijn	-138.000	-138.000	-138.000	-138.000
3 Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:				
a. Ontwikkeling personeelsbudget:				
• jaarlijkse salarisverhogingen o.b.v. CAO 1,5%.	-262.000	-266.000	-270.000	-274.000
• verhoging FTE's obv aantal inwoners/Berenschot	-339.000	-177.000	-357.000	-190.000
• correctie nieuwe huisvesting (zie ook hieronder)		136.000	144.000	94.000
Netto (- = extra lasten toename FTE's)	-339.000	-41.000	-213.000	-96.000
• verhoging van aan salarisbudget gerelateerde uitg.	-39.000	-32.000	-41.000	-33.000
• verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Reservering fin.ruimte op FTE's voor nieuwe huisvesting		-136.000	-144.000	-94.000
b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-52.000	-52.000	-53.000	-54.000
c. Uitkeringen Soza	pm	pm	pm	pm
4 Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens		-8.000	-8.000	-8.000
Totaal nadelen	-854.000	-689.000	-883.000	-713.000

	2013	2014	2015	2016
II. Voordelen (+)				
1 Algemene Uitkering				
a. algemene uitkering	530.000	733.000	-33.000	1.282.000
correctie sept en dec circulaire	57.000	354.000	40.000	
verlaging 35 woningen	-112.000	-45.000	-42.000	-49.000
b. stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	0	0	314.000	0
totaal onderdeel 1 algemene uitkering	475.000	1.042.000	279.000	1.233.000
2 Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	10.000	10.000	10.000	10.000
3 Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	143.000	221.000	100.000	14.000
4 Nog niet verwerkte mutaties 1e ronde schatgraven	12.000	15.000	0	0
5 Vastgestelde heroverwegingsresultaten Kadernota	191.000	167.000	113.000	0
6 Stapsgewijze afbouw bijdrage aan werkv. Presikhaaf	52.000	52.000		
Totaal voordelen	883.000	1.507.000	502.000	1.257.000
Subtotalen voor- en nadelen	29.000	818.000	-381.000	544.000
III Overige mutaties				
Af: lasten PNL (2013 en 2014 werkelijke lasten en 2015 en 2016 stelpost van € 0,5 miljoen)	-594.000	-401.000	-500.000	-500.000
Bij: consequenties tariefsaanpassingen:				
a. OZB 1,5%	90.000	92.000	93.000	94.000
b. Diverse leges en overige heffingen 1,5%	↗ 14.000	↗ 14.000	↗ 14.000	↗ 14.000
Doorwerking begrotingstekort jaar ervoor	-510.000	-971.000	-448.000	-1.222.000
Tekorten (-)	-971.000	-448.000	-1.222.000	-1.070.000

I. Toelichting op de verwachte nadelen (zie corresponderende nummers in overzicht)

2. Afwijking nullijn

Zie toelichting onder A op de vorige bladzijde.

3a. Ontwikkeling personeelsbudget

Wat betreft het verhogingspercentage van de salarissen op basis van de CAO is in deze meerjarenraming, net als in de begroting 2012, nog uitgegaan van een jaarlijkse verhoging van de salarissen en premies e.d. van in totaal 1,5% per jaar. Inmiddels is er een (voorlopig) CAO-akkoord van in totaal 2% van alleen de salarissen voor de periode 1 juni 2011 tot eind 2012. Op basis van het voorlopige coalitieakkoord zou voor ambtenaren de komende jaren een nullijn gaan gelden. Premiepercentages kunnen nog wel worden verhoogd. In deze Kadernota hebben wij gezien de onduidelijkheid het uitgangspunt van 1,5% per jaar voorlopig gehandhaafd. In de meerjarenraming bij de Programmabegroting 2013 zullen wij dit onderdeel meenemen op basis van de meest actuele informatie.

Zie verder ook paragraaf 4 van deze kadernota.

3b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners.

3c. Uitkeringen Soza

In deze meerjarenraming is het uitgangspunt dat de ontwikkeling van de uitkeringen in de periode 2013 t/m 2016 per saldo budgettair neutraal zullen verlopen voor deze gemeente ten opzichte van de begroting 2012. Zoals al vermeld in de Kadernota, worden er nadere onderzoeken uitgevoerd naar de mogelijke doorwerking van de overschrijdingen op bijzonder bijstand en het declaratiefonds.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel. De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

II. Toelichting op de verwachte voordelen

1. Algemene uitkering gemeentefonds

In deze meerjarenraming zijn de ramingen van de algemene uitkering gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2011. Zie verder de toelichtingen op de algemene uitkering in het financiële hoofdstuk van de Kadernota.

De voordelige stelpost onder 1-b van € 314.000 in jaarschijf 2015 heeft betrekking op de verwachte kostenvermindering i.v.m. het voorgenomen besluit van het rijk om het aantal bestuurders te verlagen met ingang van dat jaar (voordeel is afgestemd op korting die in 2015 hiervoor is verwerkt in de algemene uitkering).

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn hoger dan de kortingen die het rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf.

Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor "onvoorzien" geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorzien) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering

gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Resterende mutaties 1e fase schatgraven

Dit betreffen bezuinigingen in 2013 en 2014 op de inhuur van personeel voor actualisatie bestemmingsplannen van respectievelijk € 12.000 en € 15.000.

5. Vastgestelde heroverwegingsvoorstellen Kadernota 2012

De financiële voordelen die voortvloeien uit de bij de Kadernota 2012 vastgestelde heroverwegingsvoorstellen voor de jaarschijven 2013 t/m 2015 zijn verwerkt in deze meerjarenraming. Hierbij is rekening gehouden met de vastgestelde amendementen.

6. Afbouw gemeentelijke bijdrage Presikhaaf

Door het bestuur van deze werkvoorziening is op eigen initiatief besloten om de gemeentelijke bijdrage af te bouwen in 3 jaar, m.i.v. 2012 (totale bijdrage 156.000 : 3 = € 52.000 afbouw per jaar). In de begroting 2012 is al rekening gehouden met het voordeel van de eerste stap van deze afbouw. In deze meerjarenraming zijn in de jaarschijven 2013 en 2014 de voordelen van de resterende stappen verwerkt.

III Toelichting op overige mutaties

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

De structurele lasten van de jaarschijven 2013 en 2014 zijn nog afgestemd op het PNL bij de Programmabegroting 2012. In de jaarschijven 2015 en 2016 zijn voorlopig stelposten opgenomen van € 500.000. Zie ook de toelichting in de Kadernota op dit onderdeel.

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

Doorwerking begrotingsoverschotten/tekorten naar volgend jaar

Begrotingssaldi werken telkens door naar de volgende jaarschijf.

Rentepercentages

In de begroting 2012 zijn voor de geraamde rentes over aan te trekken financieringsmiddelen de volgende rentepercentages gehanteerd:

- rente aan te trekken kort geld: 2,0%
- rente aan te trekken langlopende leningen: 4,5%

Op dit moment is er nog geen aanleiding om deze percentages aan te passen. Bij de samenstelling van de Programmabegroting 2013 zal dit opnieuw worden beoordeeld en zo nodig alsnog worden bijgesteld.

Bijlage 2 Prognose ontwikkeling algemene reserve 2012-2015

Saldo 01-01-2012	11.829.345
Rentebijbeschrijving AR 2012 (4% over saldo AR 1-1-2012 - rek.saldo)	314.441
Rentebijbeschrijving BR 2012 (4% over saldo BR 1-1-2012)	516.477
Saldo jaarrekening 2011 (onttrekking via bestemming rekeningsresultaat)	-3.968.320
<u>Onttrekkingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2012	-346.828
- bestaand PNL jaarschijf 2012 in begroting 2012	-1.420.071
- aanvullend PNL jaarschijf 2012 in begroting 2012	-72.000
- adm. en begrotingswijz. 2012 t/m raad 10-04-2012	-81.812
- stelpost onttrekkingen 2012 (raad mei t/m december 2012)	pm
- bij jaarrekening 2011 gereserveerde NUP-gelden	-75.936
- restanten van voorgaande jaren	-2.889.157
<u>Stortingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2012	75.167
- overheveling van deel van BR Planmatig onderhoud wegen	527.304
Saldo 01-01-2013	4.408.610
Rentebijbeschrijving AR 2013 (4% over saldo AR 1-1-2013 - voorl. rek. saldo)	96.264
Rentebijbeschrijving BR 2013 (4% over saldo BR 1-1-2013)	496.325
Voorlopig rekeningtekort 2012 (voorjaarsnota 2012)	-2.002.000
<u>Onttrekkingen:</u>	
- bestaand PNL jaarschijf 2013 in begroting 2012	-285.000
<u>Stortingen:</u>	
- positieve saldo grondcomplex Elst Zuid	1.766.615
Saldo 01-01-2014	4.480.814
Rentebijbeschrijving AR 2014 (4% over saldo AR 1-1-2014)	179.233
Rentebijbeschrijving BR 2014 (4% over saldo BR 1-1-2014)	493.112
Saldo jaarrekening 2013	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- bestaand PNL jaarschijf 2014 in begroting 2012	-45.000
<u>Stortingen:</u>	
- positieve saldo grondcomplex Poort van Midden-Gelderland Zuid	5.749.989
Saldo 01-01-2015	10.858.148
Rentebijbeschrijving AR 2015 (4% over saldo AR 1-1-2015)	434.326
Rentebijbeschrijving BR 2015 (4% over saldo BR 1-1-2015)	489.899
Saldo jaarrekening 2014	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- bestaand PNL jaarschijf 2015 in begroting 2012	-25.000
<u>Stortingen:</u>	
- positieve saldo grondcomplex De Breekenhof Driel	2.775.784
Saldo 31-12-2015	14.533.157

(bedragen in €)

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl